

Myotis dasycneme

Dammfladdermus

Däggdjur

NE NA LC DD NT VU **EN** CR RE
Starkt hotad (EN)
D

Klass: Mammalia (däggdjur), **Ordning:** Chiroptera (fladdermöss), **Familj:** Vespertilionidae (läderlappar), **Släkte:** *Myotis*, **Art:** *Myotis dasycneme* - dammfladdermus (F.Boie, 1825) **Synonymer:** *Vespertilio dasycneme* F.Boie, 1825

Kännetecken

Dammfladdermus är en medelstor, mörk fladdermus med stora, fria fötter. Underarmen är 43-49 mm och örat är 16-19 mm. Vingarna har en spännvidd på 200-300 mm.

Utbredning och status

Länge fanns endast två fynd i Sverige, båda i Skåne (Krapperup 1852, Bosjökloster 1939). I november 1978 påträffades en dammfladdermus i ett källarvalv vid Skedviken i centrala Uppland (Fasterna socken, AB-län). Ytterligare observationer av övervintrare har gjorts på Värmdö i Uppland. Observationer av flygande dammfladdermöss har under perioden 1978–2010 gjorts på flera platser i södra och sydöstra Uppland (Össeby-Garn, Angarn, Rånäs, Mörby, Krusenberglund, Älvsalaviken, Värmdö) och i nordvästra Uppland (Lillån), i Gästrikland (Sevedskvarn) och i Västmanland (Smedsjön), i Småland (Huseby, Gamleby, Vidöstern, Flåren, Hindsen och Fegen), i Halland (Fegen), i Västergötland (Tvårsjön, St. Hålsjön, Vänerns utlopp till Göta älv vid Fredrikslund, Östersjön i Valle hd och Hornborgasjön, medan en publicerad äldre observation vid Lången ej kan bekräftas), i Dalsland (Laxsjön, Hängeleviken i Väneren), i Skåne (Svaneholm, Ringsjön, Hovdala, Ivösjön, Fyledalen), i Blekinge (Eriksberg, Ronnebyfjärden, Listersjön, Mållsjön, Lyckebyfjärden, Knösö, Möcklö), på Öland (Hornsjön och Beijershamn) samt på Gotland (Bogeviken, Näsudden). Sommaren 1985 påträffades vid Svaneholm en yngelkoloni som 1986 innehöll upp till cirka 60 dammfladdermöss. Kolonin höll till i hålträd och i ett obebott hus. Efter det att huvudsakliga tillhålet för kolonin, ett gammalt lövträd, blåste ner i en vinterstorm 1989 tycks kolonin ha flyttat eller splittrats. Troligen har också störningar spelat in. Ett mindre antal dammfladdermöss har dock observerats jagande inom området. Jagande fladdermöss observerades flerstädes till havs över Kalmarsund (bl.a. utanför Eckelsudde, Grönhögen och Ottenby) och utanför Blekingekusten (Yttre Stengrund) 2005 och 2006. Dammfladdermusen är känd från Holland och Nordfrankrike i väster till Centralasien i öster. De sydligaste enstaka fynden har gjorts i Italien, Jugoslavien och Rumänien. I Norden utanför Sverige förekommer arten i Danmark. Förutom regelbunden förekomst på norra och centrala Jylland har också enstaka exemplar påvisats på Bornholm. Omkring ett par tusen individer övervintrar årligen i gamla kalkgruvor på Jylland. Ett mindre antal yngelkolonier har hittills blivit kända på Jylland. I Ryssland finns dammfladdermöss som regelbundna övervintrare upp till trakten av S:t Petersburg och yngelkolonier är i Balticum kända norrut till norra Estland inklusive Ösel och Dagö. I östra Lettland har man hittat yngelkolonier om flera tusen exemplar. Många av observationerna i Sverige kan utgöras av genomflyttande eller icke könsmogna individer som stannat till och jagar över insektrika vatten. Som regel återfinns de inte i samma områden under följande år. Först när arten uppträder regelbundet under längre tid kan det indikera möjlig reproduktion i trakten.

Ekologi

Kolonier har anträffats i bostadshus, kyrkor, hålträd och övervintring sker framför allt i gamla gruvor och grottor. Genom märkningar har man påvisat flyttningar på upp till 300 km mellan sommar- och vintertillhållen. Dammfladdermusen jagar insekter över sjöar och vattendrag samt även långt ute till havs. Den jagar stundom även över land. Till skillnad från vattenfladdermusen utnyttjar dammfladdermusen sällan mindre vattendrag och mycket små dammar utan snarare floder, större sjöar och vid Östersjön ses de regelbundet jaga över vikar och fjärdar. Yngelkolonier i Lettland kan ligga upp till drygt 5 km från närmaste jaktbiotoper vid sjöar och större vattendrag.

Hot

Kolonier i byggnader kan lätt uppmärksammas och därmed störas genom att arten hörs och syns väl och kan bilda stora kolonier. Den enda kända kolonin i Sverige har försvunnit eller flyttat/splittrats upp, delvis på grund av störningar. På övervintringsplatserna kan den också bli utsatt för störningar.

Åtgärder

Såväl yngelkolonier som andra dagvisten liksom övervintringsplatser måste skyddas så snart de upptäcks. Fortsatt sökande efter arten bör ske i Syd- och Mellansverige så att artens utbredning, biotopval och vanor i övrigt blir bättre kända. Med hänsyn till observationer under de senaste åren bör arten framför allt eftersökas i Skåne, Blekinge, längs Smålandskusten, på Öland och Gotland samt i Uppland - Gästrikland. I västra Småland, Halland, Västergötland och Dalsland har nya fynd gjorts under senare år. Där arten påträffats bör fortsatt eftersök av kolonier genomföras med hjälp av nätfångst och radiopejling.

Övrigt

Utländska namn – NO: Damflaggermus, DK: Damflagermus, FI: Lampisiippa, GB: Pond Bat. Därtill är arten förtecknad i EU:s habitatdirektiv, bilaga 2 och 4, som bl.a. innebär att "särskilda bevarandeområden" skall upprättas. Detta kan först ske sedan man kunnat påvisa regelbunden förekomst under mer än ett år och i synnerhet om man kan lokalisera en yngelkoloni. Dammfladermus är fridlyst enligt Artskyddsförordningen (2007:845) 4 § och 5 § samt är förtecknad i Bernkonventionen bilaga II (strikt skyddade djurarter). Alla europeiska fladdermöss omfattas av "Fladdermusavtalet" EUROBATS, the Agreement on the Conservation of Populations of European Bats, vilket lyder under Bonnkonventionen.

Naturvård

Konventioner: Habitatdirektivets bilaga 2, Habitatdirektivets bilaga 4, Bernkonventionens bilaga II, Bonnkonventionens bilaga II, EuroBats

Fridlysning: Fridlyst enligt Artskyddsförordningen (SFS 2007:845), enligt paragraf: 4, 5. Bestämmelsen gäller hela landet

Rödlistning i andra länder

Global rödlistning: NT (2008)

Litteratur

- Ahlén, I. 1979. Dammfladdermus *Myotis dasycneme* (Boie 1825) funnen i Uppland. *Fauna och Flora* 74: 259–262.
- Ahlén, I. 1994. Fladdermusfaunan vid Skedviken. I: *Skedviken. Naturinventering med förslag till skötselåtgärder*. Norrtälje kommun. Norrtälje.
- Ahlén, I. 1997. Ölands fladdermusfauna. *Länsstyrelsen Kalmar län, Meddelanden* 1997:7. Kalmar.
- Ahlén, I. 2009. Gotlands fladdermöss. *Natur på Gotland* 25(3-4):18-23.
- Ahlén, I. 2011. Fladdermusfaunan i Sverige. Arternas utbredning och status. Kunskapsläget 2011. *Fauna och Flora* 106 (2): 2-19.
- Ahlén, I. & Gerell, R. 1989. Distribution and status of bats in Sweden. I: Hanak, V., Horacek, I. & Gaisler, J. (red.). *European Bat Research 1987*. Charles Univ., Praha.
- Ahlén, I. & de Jong, J. 1996. Upplands fladdermöss – Utbredning, täthet och populationsutveckling 1978–1995. *Länsstyrelsen i Uppsala län. Länsstyrelsens meddelandeserie* 1996:8.
- Baagøe, H.J. 2001. Danish bats (Mammalia: Chiroptera): Atlas and analysis of distribution, occurrence, and abundance. *Steenstrupia* 26(1): 1–117. Köpenhamn.
- Curry-Lindahl, K. 1975. *Däggdjur i färg*. Stockholm.
- Egsbaek, W., Kirk, K. & Roer, H. 1971. Beringungsergebnisse an der Wasserfledermaus (*Myotis daubentoni*) und Teichfledermaus (*Myotis dasycneme*) in Jutland. *Decheniana-Beihefte* 18: 51–55.
- Horacek, I. & Hanak, V. 1989. Distributional status of *Myotis dasycneme*. I: Hanak, V., Horacek, I. & Gaisler, J. (red.). *European Bat Research 1987*. Charles Univ., Praha.
- Jensen, B. 1969. Damflagermus. I: Hvass, H. (red.). *Danmarks Dyreverden*. Bind 9. Köpenhamn.
- Jensen, B. 1993. *Nordens däggdjur*. Norstedts. Stockholm.
- Masing, M. 1984. *Lendlased*. Tallinn.
- Masing, M. 1984. Nahkhiirte leiukohad ja varjepagad Eestis. *Eesti ulukid* II: 71–82.
- Mitchell-Jones, A.J., Amori, G., Bogdanowicz, W., Kryštufek, B., Reijnders, P.J.H., Spitzenberger, F., Stubbe, M., Thissen, J.B.M., Vohralík, V. & Zima, J. 1999. *The Atlas of European Mammals*. London.
- Roer, H. 2001. *Myotis dasycneme* (Boie, 1825). Teichfledermaus. s. 303–319 I: Niethammer, J. & Krapp, F. (red.). *Handbuch der Säugetiere Europas. Fledertiere I*. Aula Verlag, Wiesbaden.
- Ryberg, O. 1947. *Studies on bats and bat parasites*. Svensk Natur, Stockholm.
- Sluiter, J.W., van Heerdt, P.F. & Voute, A.M. 1971. Contribution to the population biology of the pond bat, *Myotis dasycneme* (Boie, 1825). *Decheniana-Beihefte* 18: 1–44.
- Voute, A.M. 1971. Bijdrade tot de oecologie van der meervleermuis, *Myotis dasycneme* (Boie, 1825). Amsterdam.
- Voute, A.M., Sluiter, J.W. & Grimm, M.P. 1974. The influence of the natural light-dark cycle on the activity rhythm of pond bats (*Myotis dasycneme* Boie, 1825) during summer. *Oecologia* 17: 221–243.

Författare

Ingemar Ahlén 2011.